

Strategies for Strengthening the Internal Construction of the Power of the IRI in the Political Dimension of the Second Step of the Islamic Revolution¹

Mohsen Mohammadi Alamouti (Ph. D.)²

Mohammad Taghi Aghaei Mazraeshahi³

Ebrahim Hajipour⁴

Mohammad Sharif Motevalli⁵

Abstract

How strong the power of the system is refers to the degree of tolerance and resilience of the system against the pressures and forces applied to it. The logic of the formation of the Islamic Republic of Iran, which is to confront the system of domination and create a new revolutionary order in the world, has always been the target of numerous threats. For this reason, the issue of consolidation becomes a fundamental importance and necessity for it, especially in the second step of the revolution. The main question of the present article is what are the strategies for strengthening the internal structure of the Islamic Republic in the political sphere of the second step of the Islamic Revolution? The answer to this question requires assessing the strength of the internal structure of the system in the political sphere. To this end, researchers extract the political components of measuring the strength of the internal structure of power, from the statements of Ayatollah Khamenei (May God protect and keep him safe from all harm) based on the Practical Discourse Analysis Method and assess the status of the strength of power in the political dimension based on SWOT method. They determined the strategic four (offensive, competitive, defensive and conservative). The findings showed that the system of the Islamic Republic of Iran in the second stage of its self-construction, socialization and civilization, although it faces more threats in the political dimension than the opportunities ahead, on the contrary, it has more strengths that can be relied on to overcome internal weaknesses and external threats. Based on this situation, strengths and threats, strengthening strategies for the internal construction of power in the political sphere were formulated and proposed solutions for their realization in the second step of the revolution were presented.

Keywords: *Islamic Revolution, Islamic Republic, Strength of the Islamic Republic of Iran, Construction of the Power of the Islamic Republic of Iran, Internal Construction of the Islamic Republic of Iran.*

-
1. This article is an excerpt from the project "Political and Cultural Supplies for Strengthening the Internal Construction of Power from the Perspective of Imam Khomeini and the Supreme Leader (May God protect and keep him safe from all harm)" which has been done for the Imam Sadegh Institute of Islamic Sciences.
  2. Corresponding Author: Assistant Professor, Department of Political Science and International Relations, Shahid Mahallati higher education institutions, M_alamooti@yahoo.com.
  3. PhD Student in Political Studies of the Islamic Revolution of Shahed University, sharhani1169@gmail.com.
  4. PhD student in International Relations, University of Tehran, e.hajipour@ut.ac.ir.
  5. Researcher of Educational Research and Planning Organization.

راهبردها و راهکارهای استحکامبخشی به ساخت درونی قدرت ج.ا.ا در بعد سیاسی در گام دوم انقلاب اسلامی^۱

دکتر محسن محمدی الموتی ، محمدتقی آقائی مزرعه شاهی
ابراهیم حاجی پور ، محمد شریف متولی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۳/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۷/۰۹

چکیده

استحکام ساخت قدرت نظام به میزان تحمل و تاب آوری نظام در برابر فشارها و نیروهای وارد به آن اطلاق می‌شود. منطق شکل‌گیری نظام جمهوری اسلامی ایران که همانا مقابله با نظام سلطه و ایجاد نظم نوین انقلابی در دنیاست، موجب شده که همواره آماج تهدیدات متعددی قرار گیرد. به همین دلیل، مقوله استحکامبخشی برای آن به یک اهمیت و ضرورت اساسی، به ویژه در گام دوم انقلاب تبدیل می‌شود. پرسش اصلی مقاله حاضر این است که راهبردها و راهکارهای استحکامبخشی به ساخت درونی قدرت جمهوری اسلامی در حوزه سیاسی در گام دوم انقلاب اسلامی کدام‌اند؟ پاسخ به این پرسش مستلزم وضعیت‌سنجی استحکام ساخت درونی قدرت نظام در حوزه سیاسی است. بدین منظور، پژوهشگران با استخراج مؤلفه‌های سیاسی سنجه استحکام ساخت درونی قدرت، از بیانات حضرت آیت الله خامنه‌ای (حفظه‌الله) مبتنی بر روش عملیاتی تحلیل گفتمان (پدام) و وضعیت‌سنجی استحکام ساخت قدرت در بعد سیاسی مبتنی بر روش SWOT، موقعیت نظام را در فضاهای چهارگانه راهبردی (تهاجمی، رقابتی، تدافعی و محافظه کارانه) تعیین کردند. یافته‌ها نشان داد که نظام جمهوری اسلامی ایران در دومین مرحله

۱. این مقاله مستخرج از پروژه «لوازم سیاسی و فرهنگی استحکامبخشی به ساخت درونی قدرت از دیدگاه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (حفظه‌الله)» است که برای پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (علیه السلام) انجام شده است.

نویسنده مسئول: استادیار گروه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی (ره).

M_alamooti@yahoo.com

sharhani1169@gmail.com

e.hajipoor@ut.ac.ir

. دانشجوی دکتری مطالعات سیاسی انقلاب اسلامی دانشگاه شاهد

. دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل دانشگاه تهران

. پژوهشگر سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی خود، با اینکه در ابعاد سیاسی با تهدیدهای بیشتری نسبت به فرصت‌های فرارو مواجه است، در مقابل، از قوت‌های بیشتری برخوردار است که می‌تواند با تکیه بر آنها، ضعف‌های داخلی و تهدیدهای خارجی را مرتفع کند. مبتنی بر این وضعیت و نقاط قوت و تهدید، راهبردهای استحکام‌بخشی به ساخت درونی قدرت در حوزه سیاسی تدوین و راهکارهای پیشنهادی برای تحقق آنها در گام دوم انقلاب ارائه شد.

کلیدواژه‌ها: انقلاب اسلامی، جمهوری اسلامی، استحکام نظام جمهوری اسلامی ایران، ساخت قدرت جمهوری اسلامی ایران، ساخت درونی نظام جمهوری اسلامی ایران.

مقدمه

استحکام‌بخشی به ساخت قدرت، به عنوان مقوله‌ای حیاتی و بنیادین در راستای تداوم پیشرفت نظام جمهوری اسلامی ایران در شرایط تحریم و تهدیدهای استکبار جهانی، همواره از سوی امام خامنه‌ای (حفظه‌الله) مورد توجه و تأکید بوده است. آنچه مقوله استحکام‌بخشی را در مورد نظام جمهوری اسلامی ایران به یک اهمیت و ضرورت اساسی تبدیل می‌کند، منطق شکل‌گیری این نظام است. نظام جمهوری اسلامی ایران که محصول انقلاب اسلامی بوده، آغازگر عصر جدیدی در نظام بین‌الملل است. به تعبیر مقام معظم رهبری، پیام این انقلاب، نمی‌توانست در مرزهای ایران منحصر بماند. (این پیام) مقابله با نظام سلطه است. نظام سلطه، نظام تقسیم دنیا به ظالم و مظلوم است. منطق انقلاب که منطق اسلام است «لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ» (بقره: ۲۷۹) است (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۰۶/۲۶).

این مسئله باعث شد که نظام جمهوری اسلامی ایران از پیدایش تاکنون، در دوره‌های مختلف آماج تهدیدهایی نظیر: بحران‌سازی، جنگ تحمیلی، تحریم‌های اقتصادی و تجاری، فتنه‌سازی و... قرار گیرد. در حال حاضر با گذشت چهل سال از عمر انقلاب اسلامی و جهش قدرت راهبردی ایران در حوزه‌های مختلف و به دنبال آن، تغییر موازنه قوای منطقه‌ای پس از سقوط داعش، این فشارها و تهدیدات به موازات آسیب‌های درونی، به اشکال مختلف در حال افزایش است. در چنین شرایطی، راه حل اساسی این است که جمهوری اسلامی ایران از طریق استحکام‌بخشی به ساخت درونی قدرت خود، به آسیب‌ها، تهدیدات و عوامل مخمل‌پویایی‌اش واکنش نشان دهد. بر این اساس، ضرورت تلاش برای شناخت جامع و روشمند وضعیت استحکام

ساخت قدرت کشور، به ویژه در حوزه سیاسی احساس می شود تا مبتنی بر آن، بتوان برای شناخت راهکارهای استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت و برون رفت از موانع و چالش های موجود اقدام کرد. در این ارتباط، دیدگاه امام خامنه ای (حفظه الله) با توجه به اشراف ایشان بر ماهیت و نیازهای انقلاب و جمهوری اسلامی و شرایط بین المللی و داخلی، چارچوب بسیار مناسبی برای تعیین وضعیت استحکام ساخت قدرت کشور خواهد بود.

سؤال پژوهش

راهبردها و راهکارهای استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت جمهوری اسلامی در حوزه سیاسی در گام دوم انقلاب اسلامی از منظر امام خامنه ای (حفظه الله) کدام اند؟

چارچوب مفهومی و روند نمای پژوهش

استحکام یک نظام سیاسی به میزان تحمل، تاب آوری و قابلیت تحول و ارتقای ظرفیت های آن نظام در برابر فشارها و نیروهای وارد به آن اطلاق می شود. بر اساس این تعریف، استحکام مفهومی پسینی است که به قوت و تهدید وابسته است. شکل گیری تصویری که بیان کننده استحکام باشد، نیازمند به وجود آمدن تصویری مقدماتی، مانند میزان تحمل و تاب آوری (Resiliency) یک پدیده قدرتمند در برابر تهدید و فشار است.

تاب آوری یک نظام سیاسی، قدرت آن نظام برای مقاومت در برابر تهدید و قدرت تحمل و سازگاری آن در مواجهه با مشکلات است. به عبارت دیگر، تاب آوری در مورد نظامی به کار می رود که در معرض خطر قرار می گیرد، اما دچار اختلال نمی شود. چنین نظامی به طور هم زمان، قادر به مقاومت در برابر فشارها و سازگاری با خطرات و در نتیجه، حفظ ماهیت خود است.

بر این اساس، نقاط قوت و توانمندی ها در کنار فشارها و تهدیدات، اجزای اصلی مفهوم استحکام را تشکیل می دهند. در این ارتباط، برآورد نقاط قوت و فرصت ها در برابر نقاط ضعف و تهدیدات فراروی یک نظام سیاسی، این امکان را فراهم می سازد تا وضعیت استحکام آن نظام نمایان شود. البته باید در نظر داشت که این مهم در عین توجه به فلسفه و منطق پیدایش نظام سیاسی حاصل خواهد شد. بدین معنا که استحکام یک نظام سیاسی مفهومی چندسطحی و چند

بعدی است که در سطح کلی ناظر بر مقاومت در برابر فشارهای عمومی نظیر تقاضاهای رفاهی، بهداشتی، معیشتی و امنیتی شایع در همه نظام‌های سیاسی است. اما سطح دیگر استحکام، شامل ابعادی از آن است که با توجه به ضوابط ارزشی و هنجاری حاکم بر نظام‌های سیاسی، تولید تهدیدات و فشارهای ناشی از آن می‌کند. تفاوت در ارزیابی میزان استحکام نظام‌های سیاسی به این سطح از موضوع نیز مربوط می‌شود. لذا استحکام، مفهومی نسبی است که بسته به منطق پیدایش نظام سیاسی و ضوابط ارزشی و هنجاری آن، میزان متفاوتی را طلب می‌کند.

بر این اساس، چنانچه بخواهیم وضعیت استحکام یک نظام سیاسی را در ابعاد مختلف مورد

شناسایی و تحلیل قرار دهیم، می‌بایست به محورهای ذیل توجه کنیم:

الف) منطق پیدایش نظام سیاسی؛

ب) نیروها و فشارهای وارده به آن نظام سیاسی؛

ج) توانمندی‌ها و نقاط قوت نظام سیاسی؛

د) تجزیه و تحلیل و برآورد نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید آن نظام سیاسی.

از این رو، به منظور تعیین وضعیت استحکام قدرت کشور در بعد سیاسی، نخست لازم است منطق پیدایش نظام جمهوری اسلامی ایران و سپس مؤلفه‌های سیاسی ساخت قدرت نظام را در قالب نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید مدنظر قرار دهیم. در ارتباط با مورد نخست باید گفت جمهوری اسلامی ایران به عنوان نظام برخاسته از انقلاب، به دلیل تعهد به پیگیری اهداف تجدیدنظرطلبانه در حوزه سیاست خارجی و پیگیری مطالباتی چون: تعهد برادرانه و دفاع از حقوق مسلمانان، حمایت از مبارزه حق طلبانه مستضعفان در برابر مستکبران، عدم تعهد در برابر قدرت‌های سلطه‌گر، نفی هر گونه سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری، طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب و همچنین به دلیل دارا بودن مزیت‌های نرم‌افزاری و توانایی قدرت‌سازی در حوزه‌های سخت‌افزاری، همواره در معرض فشارها و تهدیدات سخت و نرم قدرت‌های نظام بین‌الملل قرار داشته است. در ارتباط با مؤلفه‌های سیاسی ساخت قدرت نظام نیز دیدگاه امام خامنه‌ای (حفظه‌الله) با توجه به اشراف ایشان بر ماهیت و نیازهای انقلاب اسلامی و شرایط داخلی و بین‌المللی، چارچوب بسیار مناسبی برای تعیین وضعیت استحکام ساخت قدرت کشور خواهد بود که تلاش

می‌شود از طریق روش‌های کمی و کیفی مورد سنجش قرار گرفته، پس از وزن‌دهی، تجزیه و تحلیل شود. بدیهی است اگر وزن شاخص‌های عوامل قدرت‌زا، بیشتر از عوامل تهدیدزا باشد، ساخت قدرت کشور در بعد سیاسی از استحکام برخوردار خواهد بود.

روش‌شناسی پژوهش

۱. تحلیل گفتمان

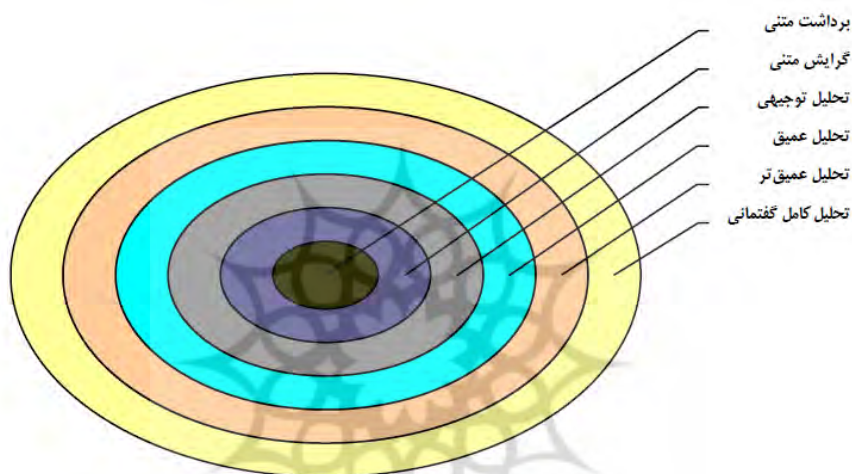
در این پژوهش، از روش عملیاتی تحلیل گفتمان موسوم به «پدام»^۱ به عنوان یک شیوه اجرایی و عملیاتی روشن، منظم و منسجم، از میان روش‌های مختلف تحلیل گفتمان استفاده شده است. این روش الگویی است که در خروج از اشکال‌های ذهنیت‌گرایی و به‌کارگیری متناسب ذهنیت و عینیت، به منظور درک بیشتر معناها و نیز ایجاد فرایند مشخص، برای انجام دادن تمام مراحل مربوط به تحلیل متون مؤثر است (بشیر، ۱۳۹۰: ۱۰). این روش به صورت کلی همچون روش «فرکلاف» در تحلیل گفتمان انتقادی (فرکلاف، ۱۳۷۹)، شامل سه مرحله کلان «توصیف»، «تفسیر» و «تبیین» است که این سه مرحله به پنج سطح تحلیلی «سطح - سطح»، «سطح - عمق»، «عمق - سطح» و «عمیق» و «عمیق‌تر» تقسیم شده‌اند (آقایی و سلطانی، ۱۳۹۵: ۸۷). ترتیب مراحل فرایندی تحلیل گفتمانی به روش پدام را می‌توان به صورت زیر نشان داد.

جدول ۱. سطوح مختلف تحلیل در روش پدام

سطوح پنج‌گانه تحلیل در روش عملیاتی تحلیل گفتمان (پدام)				
۵	۴	۳	۲	۱
عمیق‌تر	عمیق	عمق - سطح	سطح - عمق	سطح - سطح
تحلیل فراگفتمانی‌های بین‌متنی	تحلیل بینامتنی ذهنی تحلیل‌گر و بینامتنی‌های مرتبط	تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش‌های متن	جهت‌گیری و گرایش متن	برداشت از اصل متن

1. PDAM: Practical Discourse Analysis Method

مجموع پنج مرحله مذکور که در نهایت، با یک نگاه فرامتنی و با استفاده از اطلاعات مرتبط سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و دینی صورت می‌گیرد، تشکیل‌دهنده تحلیل گفتمانی مورد نظر خواهد بود. با چنین شیوه‌ای می‌توان اطمینان یافت که با هر مرحله، بخشی از معنا در حلقه‌های مختلف روشن می‌شود و در نهایت، در مرحله پایانی تحلیل گفتمان، حلقه‌های معنایی مذکور، معنای کامل را ارائه خواهند کرد. مراحل کلی روش عملیاتی تحلیل گفتمان را می‌توان با استفاده از نمودار ذیل بهتر درک کرد (شمسایی‌نیا، ۱۳۹۲: ۴۵).

نمودار ۱. مراحل روش عملیاتی تحلیل گفتمان

۲. تجزیه و تحلیل SWOT

روش سوات^۱ که سرواژه عبارات قوت‌ها،^۲ ضعف‌ها،^۳ فرصت‌ها^۴ و تهدیدات^۵ است، به عنوان ابزاری برای تجزیه و تحلیل نظام‌مند محیط‌های درونی و بیرونی یک نظام به کار می‌رود

1. SWOT
2. Strengths
3. Weaknesses
4. Opportunities
5. Threats

(Stewart, 2002: 684). ماهیت قوت و ضعف، ناظر بر درون نظام یا سازمان است و فرصت و تهدید در حوزه بیرونی آن مطرح می‌شود. قوت‌ها؛ منابع، توانایی و شایستگی‌های ممتازی است که هر نظام در محیط داخلی در اختیار دارد. ضعف‌ها؛ محدودیت‌ها و کمبود در منابع، مهارت‌ها و امکاناتی است که آن نظام در محیط داخلی با آن روبه‌روست. به همین ترتیب، به پتانسیل‌های نهفته در محیط و پیروزی‌های بیرونی که بهره‌گیری از آنها موجب رشد و تقویت نظام خواهد شد، فرصت می‌گویند و موقعیت‌های نامطلوب و فشارهای منفی در حوزه بیرونی را که بر عملکرد نظام تأثیر منفی دارند، تهدید می‌نامند (ملکی، ۱۳۸۹: ۱۶۱).

در پژوهش حاضر، از این روش برای تعیین وضعیت استحکام ساخت سیاسی قدرت کشور بهره خواهیم برد تا برابند نقاط قوت و فرصت کشور در برابر فشارها و تهدیدات وارده در عرصه‌های سیاسی، در قالب وضعیت استحکام کشور نمایان شود.

تحلیل گفتمان بیانات مقام معظم رهبری و استخراج مؤلفه‌های سنجش استحکام سیاسی ساخت قدرت

در این پژوهش، روش عملیاتی تحلیل گفتمان (پدام) که یکی از روش‌های کیفی برای تحلیل معانی ضمنی و نهفته و پیام‌های مختلف آشکار و پنهان در گفتارهاست، به کار گرفته شده است تا مبتنی بر اندیشه‌های امام خامنه‌ای (حفظه‌الله)، مقوله استحکام ساخت قدرت نظام جمهوری اسلامی ایران مورد توجه قرار گیرد و مؤلفه‌های سیاسی مؤثر در آن استخراج شود. در قسمت نخست (الف)، جداول سه مرحله‌ای و در قسمت بعدی (ب)، نمودارهای مربوط به جمع‌بندی مراحل عمیق و در قسمت نهایی (ج) مرحله عمیق‌تر تحلیل و ارائه می‌شوند.

در قسمت نخست، از میان تمام مباحث در گفتمان مقام معظم رهبری، همه متون هدفمند با توجه به کلیدواژه‌های مرتبط با استحکام‌بخشی ساخت نظام انتخاب شده، جداول سه‌گانه آنها در قالب برداشت از اصل متن، گرایش و جهت‌گیری متن و تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش‌های متن تدوین خواهد شد.

بدین منظور، بیانات و فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) که با موضوع پژوهش مرتبط است، از پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار ایشان استخراج شد و مورد تحلیل قرار

گرفت. درج تمام جداول مراحل تحلیل گفتمان، مقاله را بیش از اندازه طولانی خواهد کرد. لذا به منظور رعایت اختصار، برای اطلاع از چگونگی اجرای فرایند تحلیل گفتمان نمونه‌ای از آن بیان شده، سپس جمع‌بندی نهایی تحلیل گفتمان مقام رهبری که برای پژوهش مهم است، ذکر می‌شود. جمع‌بندی سه مرحله اول تحلیل گفتمان بیانات رهبری در جدول (۲) نشان داده شده است.

جدول ۲. جمع‌بندی مراحل اول تا سوم تحلیل گفتمان بیانات مقام معظم رهبری

ردیف	برداشت از اصل متن	جهت‌گیری متن	تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش‌های متن
۱	و شما برادران عزیز توجه داشته باشید که نظام اسلامی و جامعه اسلامی با انس روزافزون با قرآن، استحکام درونی پیدا می‌کند؛ و استحکام درونی آن چیزی است که جوامع را در راه‌های مطلوب خودشان و به سوی مطلوب‌های خودشان قادر می‌سازد و قدرت بر خورد با چالش‌ها به جوامع می‌دهد. باید در درون مستحکم بود؛ این استحکام درونی به برکت انس با قرآن حاصل می‌شود. انس با قرآن ایمان را تقویت می‌کند، توکل به خدا را زیاد می‌کند، اعتماد به وعده الهی را زیاد می‌کند، ترس و خوف از مشکلات مادی را در انسان کم می‌کند، انسان‌ها را تقویت روحی می‌کند، اعتماد به نفس می‌دهد، راه‌های تقرّب به خدا را برای انسان روشن می‌کند. فواید و منافع انس با قرآن در این بخش، اینهاست (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۳/۴/۸)	انس با قرآن با تقویت ایمان و توکل به خدا و اعتماد به وعده‌های الهی، کاهش خوف از مشکلات مادی، تقویت روحی و ایجاد اعتماد به نفس باعث استحکام ساخت درونی جامعه اسلامی می‌شود. استحکام درونی جوامع را به سوی مطلوب‌هایشان هدایت و قدرت بر خورد با چالش‌ها به آنها می‌بخشد.	مؤلفه‌های ساخت درونی قدرت نظام؛ اهمیت و ضرورت استحکام‌بخشی به ساخت قدرت نظام

تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش‌های متن	جهت‌گیری متن	برداشت از اصل متن	ردیف
آسیب‌شناسی استحکام ساخت درونی قدرت	چالش‌های درونی نظام جمهوری اسلامی عبارت‌اند از: فراموشی روحیه و جهت‌نهیض امام (ره)، اشتباه در شناخت دوستان و دشمنان. اشتباه در شناخت دشمن اصلی و فرعی	چالش درونی برای ملت ما عبارت است از اینکه روحیه و جهت‌نهیض امام بزرگوار را از نظر دور بداریم و فراموش کنیم و آن را از دست بدهیم؛ این بزرگ‌ترین خطر است. در شناخت دشمنان اشتباه کنیم؛ در شناخت دوستان اشتباه کنیم؛ جبهه دشمن و دوست را با هم مخلوط کنیم، نفهمیم دشمن کیست؛ دوست کیست؛ یا در شناخت دشمن اصلی و فرعی اشتباه بکنیم، این هم خطر است (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۳/۳/۱۴).	۲
آسیب‌شناسی استحکام ساخت قدرت نظام؛ مؤلفه‌های ساخت درونی قدرت نظام	چالش‌های درونی نظام: بروز اختلاف و تعارض در داخل کشور، غفلت از خطوط و مسائل اصلی، از بین رفتن انسجام ملی کشور، بروز تنبلی و بی‌روحیه‌گی، کم‌کاری، یأس و ناامیدی در جامعه. راه علاج چالش‌های درونی «عزم ملی» و «مدیریت جهادی» است.	چالش‌های درونی ما اینهاست: سرگرم شدن به اختلافات در داخل کشور؛ اختلافات فرعی و اختلافات سطحی، ما را سرگرم بکند، در مقابل هم قرار بدهد، تعارض به وجود بیاورد، ما را از مسائل و خطوط اصلی غافل بکند؛ این یکی از مصادیق آن چالش اصلی است که عرض شد. از دست دادن انسجام ملت از چالش‌های ماست. دچار شدن به تنبلی و بی‌روحیه‌گی، دچار شدن به کم‌کاری، دچار شدن به یأس و ناامیدی، تصور اینکه ما نمی‌توانیم، تصور اینکه تا حالا نتوانستیم؛ نخیر، همان‌طور که امام (ره) فرمودند: ما می‌توانیم، باید عزم داشته باشیم، عزم ملی و مدیریت جهادی می‌تواند همه این‌گره‌ها را باز کند. اینها همه، آن چالش‌های درونی ما است که باید با اینها مقابله کنیم (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۳/۳/۱۴).	۳

در بخش دوم تحلیل گفتمان، دو مرحله تحلیلی سطوح عمیق و عمیق تر با استفاده از جداول سه ستونی در بخش اول تحلیل، آمده است. به عبارت دیگر، با توجه به ستون سوم این جداول و معانی ضمنی و نهفته در کلمات و جملات مذکور، دال‌های مرکزی مشخص شده‌اند که برپایه آنها تحلیل‌های بعدی و منظومه معنایی گفتمانی مقام معظم رهبری (حفظه‌الله) در حوزه استحکام‌بخشی به ساخت درونی قدرت تبیین می‌شود.

در تحلیل سطح عمیق، چهار محور مهم بیانات معظم له شامل: تعریف ساخت درونی قدرت نظام و مؤلفه‌های آن، اهمیت و ضرورت استحکام‌بخشی به ساخت درونی قدرت نظام جمهوری اسلامی، نقش نهادها و اقشار مختلف جامعه در استحکام‌بخشی به ساخت درونی قدرت و موانع و چالش‌های فراروی استحکام‌بخشی به ساخت درونی قدرت استخراج شد.

در آخرین مرحله تحلیل و سطح عمیق تر نیز از دیدگاه مقام معظم رهبری عوامل و مؤلفه‌های سیاسی استحکام ساخت درونی قدرت و همچنین موانع و چالش‌های فراروی این استحکام که مبنای پرسشنامه پژوهش قرار گرفته‌اند، استخراج شد. این سطح از تحلیل با تحلیل‌های صورت گرفته از جداول سه ستونی (سطح توصیف) و با بهره‌گیری از تحلیل سطح عمیق انجام شد. به منظور شناسایی وضعیت موجود استحکام ساخت قدرت کشور در حوزه سیاسی، مؤلفه‌های سیاسی مستخرج از دیدگاه مقام معظم رهبری در قالب نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید فراروی استحکام‌بخشی به ساخت درونی قدرت مبتنی بر روش SWOT و با استفاده از نظر نخبگان و به روش توزیع پرسشنامه، وزن‌دهی و تجزیه و تحلیل خواهد شد. جدول (۳) بیانگر تحلیل سطح عمیق تر بیانات مقام معظم رهبری است.

**جدول ۳. تحلیل سطح عمیق تر گفتمان مقام معظم رهبری
در مورد استحکام سیاسی ساخت درونی قدرت**

مؤلفه‌های استحکام سیاسی ساخت درونی قدرت	
بعد داخلی	بعد خارجی
۱. مشارکت سیاسی و مردم پایه بودن نظام	۱. وحدت و هم‌صدایی ایرانیان داخل و خارج از کشور
۲. تجارب تاریخی ملت در مواجهه با بحران‌های مختلف در کشور	۲. وحدت و انسجام مسلمانان
۳. ثبات سیاسی	۳. بیداری اسلامی و خودآگاهی ملت‌های مسلمان
۴. وجود رهبری دینی در رأس نظام سیاسی کشور	۴. نقش آفرینی محور مقاومت در معادلات منطقه
۵. انسجام و همبستگی سیاسی	۵. حضور فعال در معاهدات و سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی
۶. دشمن‌شناسی	۶. الهام‌بخشی انقلاب اسلامی در بین سایر ملت‌ها
۷. استقلال سیاسی کشور	۷. فرسایش زیرساخت‌های تمدنی و افول هژمونی غرب
۸. نظام سیاسی مبتنی بر مردم‌سالاری دینی	۸. شکوفایی توانمندی‌ها و ظرفیت‌های بومی، در نتیجه تحریم‌ها و فشارهای بین‌المللی
۹. کارآمدی نظام سیاسی	
۱۰. دیپلماسی فعال و انقلابی	

موانع و چالش‌های فرآوری استحکام سیاسی ساخت درونی قدرت	
بعد داخلی	بعد خارجی
۱. غفلت مسئولان از مسائل اصلی کشور و پرداختن به امور فرعی و غیر ضروری	۱. اسلام‌ستیزی و اسلام‌هراسی
۲. مبالغه و بزرگ‌نمایی قدرت دشمن	۲. ظهور و پیدایش فرات‌های انحرافی از اسلام
۳. انحراف از اهداف و جهت‌گیری‌های کلی انقلاب و نهضت امام خمینی(ره)	۳. رواج افراط‌گرایی مذهبی در بین مسلمانان
۴. عدم شناخت و اجرای صحیح احکام اسلامی توسط مسئولان	۴. اختلاف و تفرقه میان کشورهای اسلامی
۵. تعارض و گسست بین لایه‌های مختلف حاکمیت	۵. استفاده ابزاری از نهادهای بین‌المللی
۶. رفتارهای افراطی و ساختارشکنانه برخی احزاب و گروه‌های سیاسی	۶. شبهه و تردیدافکنی در اصل ولایت فقیه و نهادهای انقلابی
۷. قطب‌بندی شدن جامعه در موضوعات راهبردی و کلان کشور	۷. نفوذ و اختلال در دستگاه محاسباتی کارگزاران نظام
۸. ضعف‌ها، کوتاهی‌ها و کم‌کاری‌های مسئولان و کارگزاران نظام	
۹. برون‌گرایی در مسیر هضم شدن در نظام بین‌الملل	
۱۰. فرسایش قدرت اسلام و روحانیت بر اثر غفلت و کم‌کاری‌ها	

یافته‌های پژوهش

۱. تجزیه و تحلیل پرسشنامه‌ها و تعیین وضعیت

برای اخذ نظر خبرگان و نخبگان فعال در حوزه استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت، در قالب پرسشنامه اقدام به جمع آوری اطلاعات لازم شد. جمعیت نمونه این تحقیق عبارت بودند از: مجموعه مسئولان، نخبگان، استادان، کارشناسان و پژوهشگران نیروهای مسلح و برخی دانشگاه‌های کشور به تعداد ۵۰ نفر که در تشخیص و تحلیل موضوعات سیاسی مؤثر در استحکام ساخت قدرت، صاحب نظر تشخیص داده شده، به روش نمونه گیری هدفمند غیر احتمالی در دسترس انتخاب شدند. در نمونه گیری‌های هدفدار از نوع پژوهش‌های همبستگی (تأثیر مؤلفه‌های سیاسی در استحکام ساخت قدرت) حداقل حجم نمونه ۵۰ نفر برای بیان چگونگی رابطه ضرورت دارد که در پژوهش حاضر مد نظر قرار گرفته است (دلاور، ۱۳۸۸: ۹۹).

پرسشنامه عوامل چهارگانه (قوت، ضعف، فرصت و تهدید) که از تحلیل گفتمان حضرت آیت الله خامنه‌ای (حفظه الله) در موضوع استحکام سیاسی ساخت درونی قدرت استخراج شده بود، به استادان و نخبگان عرضه و از آنان خواسته شد که علاوه بر تعیین میزان اهمیت هر گویه در استحکام سیاسی ساخت درونی قدرت، وضع موجود هر گویه در دهه چهارم انقلاب اسلامی را نیز با اعدادی بین ۱ تا ۴ مشخص کنند. لازم به ذکر است که منظور از میزان اهمیت، درجه تأثیر آن گویه در استحکام سیاسی ساخت درونی قدرت جمهوری اسلامی ایران (چه به عنوان عامل مثبت چه به عنوان یک عامل منفی) تعریف شده است.

پس از جمع آوری پرسشنامه‌ها و ورود داده‌ها در نرم افزار SPSS، به منظور کمی کردن نظرات پاسخ دهندگان به هریک از گویه‌ها موارد ذیل محاسبه شده است:

۱. محاسبه وزن میانگین و تعیین وزن نسبی هریک از گویه‌ها؛
۲. محاسبه میانگین وضع موجود هر گویه؛
۳. تشکیل ماتریس ارزیابی عوامل چهارگانه (قدرت، ضعف، فرصت و تهدید) و محاسبه امتیاز موزون هر گویه؛
۴. ارزیابی هم‌زمان امتیاز عوامل چهارگانه و تعیین وضعیت ابعاد سیاسی و رویکرد غالب راهبردی با استفاده از نمودار^۱ SPACE؛

1. Strategic Position and Action Evaluation

۵. تجزیه و تحلیل داده‌ها و نتایج به دست آمده و ارائه راهبردهای استحکام بخشی.

گام اول: محاسبه وزن میانگین و وزن نسبی هر گویه

با جمع آوری پرسشنامه‌ها و ورود داده‌ها در نرم افزار SPSS وزن میانگین هر یک از گویه‌ها از نرم افزار استخراج شد و سپس وزن نسبی هر گویه که نشان دهنده میزان تأثیر یا سهم آن در استحکام ساخت درونی قدرت در مقایسه با سایر گویه‌هاست، محاسبه شد. برای محاسبه وزن نسبی هر گویه لازم است وزن میانگین آن را بر مجموع وزن میانگین گویه‌ها تقسیم کرده، در عدد ۱۰۰ ضرب کنیم. باید دقت کرد که جمع وزن نسبی گویه‌ها برابر ۱۰۰ باشد. به این ترتیب، میزان اهمیت (وزن) هر گویه نسبت به گویه‌های دیگر مشخص خواهد شد.

گام دوم: محاسبه میانگین وضع موجود هر گویه

چنانکه ذکر شد، در پرسشنامه دو بخش، یکی وزن (اهمیت) و دیگری وضع موجود، برای امتیازدهی به هر گویه لحاظ شده است. از داده‌های بخش اول، وزن میانگین و وزن نسبی هر یک از گویه‌ها استخراج شد و از داده‌های بخش دوم، میانگین وضع موجود هر یک از گویه‌ها مشخص می‌شود. به این منظور داده‌های بخش دوم در نرم افزار SPSS درج و با استفاده از نرم افزار میانگین وضع موجود هر گویه محاسبه شد.

گام سوم: تشکیل ماتریس ارزیابی عوامل چهارگانه و محاسبه امتیاز موزون هر گویه

پس از محاسبه وزن نسبی (گام اول) و وضع موجود (گام دوم) هر گویه، امتیاز موزون هر گویه و سپس مجموع امتیاز موزون هر یک از عوامل چهارگانه قوت، ضعف، فرصت و تهدید را در هر یک از ابعاد محاسبه می‌کنیم. برای محاسبه امتیاز موزون هر گویه، وزن نسبی آن گویه را در میانگین وضع موجود آن ضرب کرده، حاصل آن را در ستون امتیازات موزون ثبت می‌کنیم. برای سهولت اجرای این محاسبه، برنامه‌ای در نرم افزار EXCEL طراحی و پس از درج داده‌ها، امتیاز موزون هر گویه و جمع امتیاز عوامل چهارگانه به شرح جدول (۴) محاسبه شد.

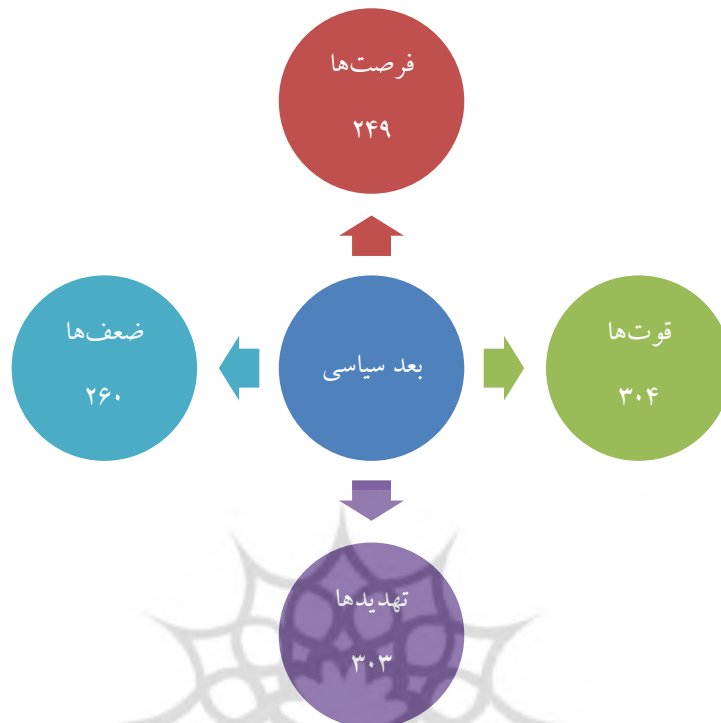
جدول ۴. محاسبه وزن نسبی، وضع موجود و امتیاز موزون هر گویه

عوامل	ردیف	گویه	وزن نسبی	میانگین وضع موجود	امتیاز موزون
نقاط قوت	۱	وجود رهبری دینی در رأس نظام سیاسی کشور	۱۰,۷۴	۳,۸۱	۴۰,۹۱
	۲	مشارکت سیاسی و مردم‌پایه بودن نظام	۱۰,۳	۳,۲	۳۲,۹۶
	۳	کارآمدی نظام سیاسی	۱۰,۲۶	۲,۴۹	۲۵,۵۴
	۴	نظام سیاسی مبتنی بر مردم‌سالاری دینی	۱۰,۱۵	۳,۳۷	۳۴,۲
	۵	انسجام و همبستگی سیاسی	۱۰,۰۴	۲,۶۸	۲۶,۹
	۶	استقلال سیاسی کشور	۱۰	۳,۰۸	۳۰,۸
	۷	دشمن‌شناسی	۹,۹۶	۲,۹۸	۲۹,۶۸
	۸	ثبات سیاسی	۹,۹۰	۳,۲۲	۳۱,۸۷
	۹	دیپلماسی فعال و انقلابی	۹,۵۲	۲,۴۲	۲۳,۰۳
	۱۰	تجارب تاریخی ملت در مواجهه با بحران‌های مختلف در کشور	۹,۱۳	۳,۱۲	۲۸,۴۸
		جمع	۱۰۰		۳۰۴,۳۷
نقاط ضعف	۱	انحراف از اهداف و جهت‌گیری‌های کلی انقلاب و نهضت امام خمینی (ره)	۱۰,۸۶	۲,۶۲	۲۸,۴۵
	۲	تعارض و گسست بین لایه‌های مختلف حاکمیت	۱۰,۳۹	۲,۳۶	۲۴,۵۲
	۳	ضعف‌ها، کوتاهی‌ها و کم‌کاری‌های مسئولان و کارگزاران نظام	۱۰,۳۹	۲,۸۴	۲۹,۵۰
	۴	غفلت مسئولان از مسائل اصلی کشور و پرداختن به امور فرعی و غیرضروری	۱۰,۱۸	۲,۷۳	۲۷,۷۹
	۵	فرسایش قدرت اسلام و روحانیت بر اثر غفلت و کم‌کاری‌ها	۱۰,۱۵	۲,۵۳	۲۵,۶۷
	۶	قطب‌بندی شدن جامعه در موضوعات راهبردی و کلان کشور	۱۰,۰۱	۲,۴۷	۲۴,۷۲
	۷	عدم شناخت و اجرای صحیح احکام اسلامی توسط مسئولان	۹,۹	۲,۶۲	۲۵,۹۳

راهبردها و راهکارهای استحکام‌بخشی به ساخت درونی قدرت ج.ا.ا در بعد سیاسی در گام دوم...

عوامل	ردیف	گویه	وزن نسبی	میانگین وضع موجود	امتیاز موزون	
عوامل	۸	برون‌گرایی در مسیر هضم شدن در نظام بین‌الملل	۹,۶۶	۲,۶	۲۵,۱۱	
	۹	رفتارهای افراطی و ساختارشکنانه برخی احزاب و گروه‌های سیاسی	۹,۴۲	۲,۷	۲۵,۴۳	
	۱۰	مبالغه و بزرگ‌نمایی قدرت دشمن	۹,۰۴	۲,۵۹	۲۳,۴۱	
	جمع			۱۰۰		۲۶۰,۵۳
	فرصت‌ها	۱	نقش‌آفرینی محور مقاومت در معادلات منطقه	۱۳,۲۱	۲,۹۸	۳۹,۳۷
		۲	الهام‌بخشی انقلاب اسلامی در بین سایر ملت‌ها	۱۳,۱	۳	۳۹,۳
		۳	وحدت و انسجام مسلمانان	۱۳,۰۳	۲,۰۶	۲۶,۸۴
		۴	بیداری اسلامی و خودآگاهی ملت‌های مسلمان	۱۲,۹۷	۲,۳۹	۳۱
		۵	شکوفایی توانمندی‌ها و ظرفیت‌های بومی، در نتیجه تحریم‌ها و فشارهای بین‌المللی	۱۲,۹۷	۲,۲۸	۲۹,۵۷
		۶	حضور فعال در معاهدات و سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی	۱۱,۹۲	۲,۲۶	۲۶,۹۴
۷		فرسایش زیرساخت‌های تمدنی و افول هژمونی غرب	۱۱,۸۱	۲,۶۷	۳۱,۵۳	
۸		وحدت و هم‌صدایی ایرانیان داخل و خارج از کشور	۱۰,۹۹	۲,۲۸	۲۵,۰۶	
جمع			۱۰۰		۲۴۹,۶۱	
تهدیدها		۱	نفوذ و اختلال در دستگاه محاسباتی کارگزاران نظام	۱۵,۰۶	۲,۹۸	۴۴,۸۱
	۲	شبهه و تردیدافکنی در اصل ولایت فقیه و نهادهای انقلابی	۱۵	۳	۴۵	
	۳	اختلاف و تفرقه میان کشورهای اسلامی	۱۴,۷۱	۳,۰۶	۴۵,۰۱	
	۴	ظهور و پیدایش قرائت‌های انحرافی از اسلام	۱۴,۲۲	۳,۰۸	۴۳,۸	
	۵	اسلام‌ستیزی و اسلام‌هراسی	۱۳,۹۴	۳,۰۲	۴۲,۱	
	۶	رواج افراط‌گرایی مذهبی در بین مسلمانان	۱۳,۷۲	۳	۴۱,۱۶	
	۷	استفاده ابرازی از نهادهای بین‌المللی	۱۳,۳۵	۳,۰۸	۴۱,۱۲	
	جمع			۱۰۰		۳۰۳,۰۷

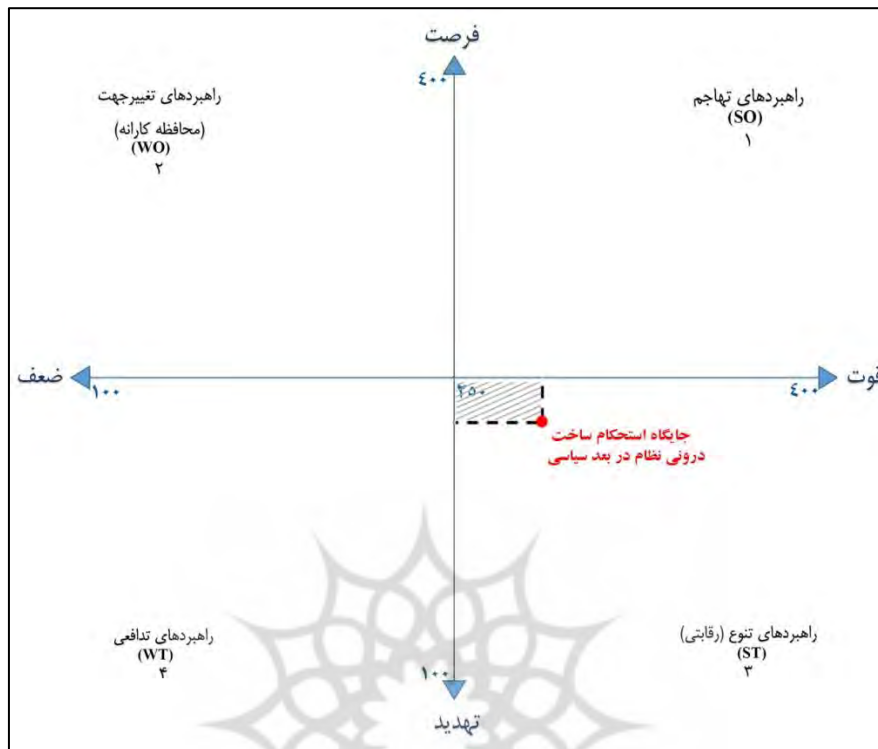

نمودار ۲. ارزیابی هم‌زمان امتیازات موزون عوامل چهارگانه سیاسی

گام چهارم: تعیین وضعیت در بعد سیاسی و رویکرد غالب راهبردی با استفاده از ماتریس ارزیابی موقعیت راهبردی SPACE

پس از محاسبه مجموع امتیازات موزون عوامل داخلی و خارجی، موقعیت نظام در فضاهاى چهارگانه راهبردى ماتریس IE یا نمودار SPACE تعیین می‌شود. برای تعیین موقعیت راهبردی نظام کافی است نمرات حاصل از ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و ماتریس ارزیابی عوامل خارجی را در ابعاد عمودی و افقی نمودار SPACE قرار دهیم تا جایگاه نظام در نمودار مشخص شود و بتوان راهبردهای مناسب با آن را تدوین و انتخاب کرد. نمودار (۳) نشان‌دهنده موقعیت راهبردی نظام جمهوری اسلامی و جایگاه استحکام سیاسی ساخت درونی قدرت است.

نمودار ۳. موقعیت راهبردی نظام جمهوری اسلامی و جایگاه استحکام سیاسی ساخت درونی قدرت

۲. تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این مقاله کوشش شد از طریق برآورد نقاط قوت و فرصت‌ها در برابر نقاط ضعف و تهدیدات فراوری نظام که از دیدگاه مقام معظم رهبری استخراج شده، وضعیت استحکام نظام در بعد سیاسی در ابتدای گام دوم انقلاب اسلامی تعیین شود. با محاسبه امتیازات موزون داخلی و خارجی در بعد سیاسی، جمع امتیازات موزون در محیط داخلی و خارجی تعیین و در ماتریس تعیین موقعیت درج شد.

ماتریس فوق، محصول ارزیابی هم‌زمان عوامل داخلی و خارجی و نیز تعیین موقعیت ساخت

درونی نظام در بعد سیاسی است که در نتیجه ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE)^۱ و ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (EFE)^۲ و به دست آوردن امتیاز موزون تمامی گویه‌ها - که مجموع امتیاز آن عددی بین ۱۰۰ تا ۴۰۰ است - حاصل شده است. چنانکه مشاهده می‌شود، مجموع امتیازات عوامل داخلی بیشتر از ۲۵۰ بوده است، بدین معنا که نظام جمهوری اسلامی در بعد سیاسی ساخت درونی قدرت، از نظر عوامل داخلی دارای قوت است. اما مجموع امتیازات عوامل خارجی نشان می‌دهد که نظام جمهوری اسلامی در بعد سیاسی، از نظر عوامل خارجی در معرض تهدید قرار دارد.

بدین ترتیب، موقعیت نظام در فضاهای چهارگانه راهبردی مشخص شده است. این راهبردها عبارت‌اند از:

- راهبردهای تهاجمی (SO): حداکثر استفاده از فرصت‌های محیطی با اتکا بر نقاط قوت؛
  - راهبردهای رقابتی (ST): استفاده از نقاط قوت برای جلوگیری از تهدیدها یا برطرف کردن آنها؛
  - راهبردهای محافظه‌کارانه (WO): بهره‌برداری از فرصت‌ها برای رفع یا جبران نقاط ضعف؛
  - راهبردهای تدافعی (WT): به حداقل رساندن زیان‌های ناشی از تهدیدها و نقاط ضعف.
- از ماتریس تعیین موقعیت (نمودار ۳) نتیجه می‌گیریم که جمهوری اسلامی ایران در بعد سیاسی با تهدیدهای بیشتری نسبت به فرصت‌ها مواجه است، اما در مقابل، از قوت‌های بالفعل و بالقوه‌ای نیز برخوردار است که می‌تواند با تکیه بر آنها تهدیدهای خارجی را خنثی کند. بر این اساس، لازم است نظام جمهوری اسلامی در بعد سیاسی استحکام‌بخشی به ساخت درونی قدرت، راهبردهای رقابتی را تدوین و عملیاتی کند. بنابراین، با توجه به مهم‌ترین نقاط قوت و تهدید مورد اشاره در این پژوهش، راهبردهای ذیل استخراج می‌شود.

مهم‌ترین نقاط قوت

۱. وجود رهبری دینی در رأس نظام سیاسی کشور؛

1. Internal Factor Evaluation
2. Eexternal Factor Evaluation

۲. نظام سیاسی مبتنی بر مردم‌سالاری دینی؛
۳. مشارکت سیاسی و مردم‌پایه بودن نظام؛
۴. ثبات سیاسی؛
۵. استقلال سیاسی کشور؛
۶. دشمن‌شناسی؛
۷. تجارب تاریخی ملت در مواجهه با بحران‌های مختلف در کشور؛
۸. انسجام و همبستگی سیاسی؛
۹. کارآمدی نظام سیاسی؛
۱۰. دیپلماسی فعال و انقلابی.

مهم‌ترین نقاط تهدید

۱. اختلاف و تفرقه میان کشورهای اسلامی؛
۲. شبهه و تردیدافکنی در اصل ولایت فقیه و نهادهای انقلابی؛
۳. نفوذ و اختلال در دستگاه محاسباتی کارگزاران نظام؛
۴. ظهور و پیدایش قرائت‌های انحرافی از اسلام؛
۵. اسلام‌ستیزی و اسلام‌هراسی؛
۶. رواج افراط‌گرایی مذهبی در بین مسلمانان؛
۷. استفاده ابزاری از نهادهای بین‌المللی.

۳. راهبردهای استحکام‌بخشی به ساخت درونی قدرت جمهوری اسلامی در گام دوم انقلاب اسلامی

- = بهره‌گیری از ظرفیت رهبری دینی و به کارگیری دیپلماسی فعال و انقلابی، به منظور مهار تبعات منفی ناشی از اختلاف و تفرقه میان کشورهای اسلامی؛ $(s1+s10+t1)$
- = مقابله با شبهه‌افکنی در اصل ولایت فقیه و نهادهای انقلابی، از طریق ارتقای سطح بینش و بصیرت سیاسی آحاد جامعه، بهره‌گیری از تجارب تاریخی ملت و اثبات کارآمدی نظام سیاسی کشور؛ $(s6+s7+s9+t2)$

- جلوگیری از نفوذ و اختلال در دستگاه محاسباتی کارگزاران نظام، از طریق بهره‌گیری از ظرفیت رهبری دینی، ارتقای سطح بینش و بصیرت سیاسی مسئولان و کارگزاران و بالاخره انسجام و همبستگی میان جریان‌های سیاسی اصلی کشور؛ $(s1+s6+s8+t3)$
- کنترل جریان اسلام‌ستیزی و اسلام‌هراسی، افراط‌گرایی مذهبی و قرائت‌های انحرافی از اسلام از طریق بهره‌گیری از ظرفیت رهبری دینی، تجارب تاریخی ملت، دیپلماسی فعال و انقلابی و ارتقای سطح بینش و بصیرت سیاسی آحاد جامعه؛ $(s10+s1+s6+s7+t4+t5+t6)$
- بهره‌گیری از دیپلماسی فعال و انقلابی، ظرفیت ثبات و کارآمدی نظام سیاسی، انسجام و همبستگی سیاسی ملت و مسئولان و تجارب تاریخی ملت، به منظور مقابله با سوءاستفاده دشمن از نهادهای بین‌المللی. $(s10+s4+s9+s5+s2+t7)$

۴. راهکارهای استحکام‌بخشی به ساخت قدرت جمهوری اسلامی ایران در گام دوم انقلاب اسلامی

- براساس راهبردهای فوق، راهکارهای استحکام‌بخشی به ساخت درونی قدرت پیشنهاد می‌شود:
- تلاش در راستای تحقق هم‌گرایی میان کشورهای اسلامی از طریق ایجاد نهادها و سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی؛
  - استفاده از ظرفیت‌های بالفعل نهادهای منطقه‌ای برای مقابله با اسلام‌ستیزی و اسلام‌هراسی؛
  - بهره‌گیری از دیپلماسی عمومی، به منظور معرفی چهره واقعی اسلام و خنثی‌سازی رفتارهای اسلام‌ستیزانه غرب؛
  - انتخاب و به کارگیری مدیران باورمند به مبانی دینی و انقلابی در دستگاه سیاست خارجی؛
  - ارتباط مستمر با لایه‌های نخبگی در کشورهای اسلامی؛
  - افزایش مناسبات فرهنگی با گروه‌های مرجع در کشورهای اسلامی؛
  - ایجاد قطب‌بندی جدید مبتنی بر اسلام اصیل در منطقه، از طریق برقراری معاهدات سیاسی، نظامی و ...؛
  - تحول در دستگاه سیاست خارجی در راستای پذیرش مسئولیت‌های بزرگ منطقه‌ای؛

- آینده‌نگری مناسب و رصد کردن سناریوهای احتمالی در تحولات منطقه‌ای؛
- برون‌گرایی و تعامل مثبت با نهادها و بازیگران منطقه‌ای و جهانی در چارچوب سه‌گانه مصلحت، عزت و حکمت؛
- تقویت مشارکت فعال مردم در عرصه‌های مختلف اجتماعی؛
- تکیه بر اقتدار ملی و ایستادگی و مقاومت آگاهانه و هوشیارانه مسئولان در مواجهه با دشمن؛
- عزم جدی در مجموعه نظام برای تحقق منویات رهبری نظام اسلامی؛
- بهره‌گیری مدبرانه و بهینه از فرصت‌ها و امکانات بیرونی در چارچوب مصالح نظام اسلامی؛
- حکمرانی صحیح و دلسوزانه کارگزاران نظام؛
- گره‌گشایی و حل مشکلات مردم؛
- شایسته‌گزینی در لایه‌های مختلف کارگزاری نظام؛
- احترام به حقوق شهروندی؛
- مبارزه با فساد اداری و اقتصادی؛
- پرهیز از رویکرد جناحی و حزبی در اداره امور کشور؛
- حفظ روحیه و تفکر انقلابی در میان مردم و مسئولان؛
- مرعوب نشدن و عدم احساس حقارت در برابر نظام سلطه؛
- عدم وابستگی و انفعال مسئولان در برابر قدرت‌های بزرگ؛
- نشان دادن حصار مستحکم عزم و اراده ملی در مقابل هرگونه سوءاستفاده دشمن از سازمان‌های بین‌المللی؛
- صراحت در اعلام اهداف و مواضع اصولی نظام؛
- ایجاد اجماع ملی در بین نخبگان جامعه نسبت به الگوی پیشرفت و قدرت درون‌زا؛
- تعمیق اخوت اسلامی میان مسلمانان و تحکیم اتحاد میان ملت‌های اسلامی، از طریق برگزاری همایش‌ها، کنگره‌ها و نشست‌های بین‌المللی؛
- سازماندهی مناسب دستگاه دیپلماسی کشور متناسب با اهداف و قابلیت‌های نظام سیاسی؛

- تقویت روحیه خودباوری و اعتماد به نفس ملی و به میدان آوردن قابلیت‌ها و ظرفیت‌های دینی در مواجهه با دشمن؛
- تلاش برای دستیابی به فهم مشترک حاکمان، نخبگان و ملت‌های مسلمان درباره ماهیت واقعی جریان‌های انحرافی تکفیری؛
- اعزام طلاب و مبلغان دینی به کشورهای اسلامی، به منظور تقریب مذاهب اسلامی؛
- پذیرش طلاب علوم دینی از سایر کشورهای اسلامی و پرورش عالمان برجسته دینی؛
- هم‌افزایی و تعامل مؤثر و نظام‌مند حوزه‌های علمی و مدارس دینی کشورهای اسلامی در راستای وحدت مسلمانان.

نتیجه‌گیری

در این پژوهش، پژوهشگران با تجزیه و تحلیل روش‌مند بیانات حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (حفظه‌الله) و با تکیه بر روش عملیاتی تحلیل گفتمان، مؤلفه‌های سنجش استحکام ساخت درونی قدرت در حوزه سیاسی را استخراج کردند. به منظور شناسایی وضعیت موجود استحکام ساخت قدرت کشور در حوزه سیاسی، مؤلفه‌های استخراج‌شده در قالب نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید فراروی استحکام‌بخشی به ساخت درونی قدرت مبتنی بر روش SWOT، توسط جامعه نخبگانی وزن‌دهی و وضعیت موجود هر یک مشخص شد. با محاسبه امتیازات عوامل داخلی و خارجی و ارزیابی هم‌زمان آنها، موقعیت راهبردی استحکام ساخت قدرت نظام جمهوری اسلامی در بعد سیاسی نیز معلوم شد.

یافته‌های پژوهش نشانگر این است که نظام جمهوری اسلامی در بعد سیاسی ساخت درونی قدرت، از نظر عوامل داخلی دارای قوت است و از نظر عوامل خارجی در معرض تهدید قرار دارد. بدین ترتیب، موقعیت نظام در فضاها چهارگانه راهبردی (تهاجمی، رقابتی، تدافعی و محافظه‌کارانه) از نوع رقابتی است. به بیان دیگر، جمهوری اسلامی ایران در بعد سیاسی با اینکه با تهدیدهای بیشتری نسبت به فرصت‌ها مواجه است، در مقابل، از قوت‌های بالفعل و بالقوه‌ای برخوردار است که می‌تواند با تکیه بر آنها تهدیدهای خارجی را خنثی کند. بر این اساس، لازم است نظام جمهوری اسلامی در بعد سیاسی استحکام‌بخشی به ساخت درونی قدرت، راهبردهای

راهبردها و راهکارهای استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت ج.ا.ا در بعد سیاسی در گام دوم...

رقابتی را تدوین و عملیاتی کند. بنابراین، با توجه به مهم ترین نقاط قوت و تهدید مورد اشاره در این پژوهش، راهبردهای استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت در حوزه سیاسی تدوین و راهکارهای پیشنهادی برای تحقق آنها در گام دوم انقلاب ارائه شد.

فهرست منابع

۱. آقایی، محمدتقی و سلطانی، مجتبی (۱۳۹۵). گفتمان وحدت و همگرایی امت اسلامی در اندیشه سیاسی امام خامنه‌ای». *دوفصلنامه اندیشنامه ولایت*، سال ۲، شماره ۴.
۲. بشیر، حسن (۱۳۹۰). *رسانه‌های بیگانه: قرائتی با تحلیل گفتمان*. تهران: انتشارات سیمای شرق و ماهنامه مدیریت ارتباطات.
۳. بشیر، حسن، (۱۳۹۴). *زبان‌شناسی و تحلیل گفتمان اخبار: رویکردی عملیاتی*. *فصلنامه نقد کتاب اطلاع‌رسانی و ارتباطات*، سال ۲، شماره ۷ و ۸، پاییز و زمستان ۱۳۹۴.
۴. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (حفظه‌الله): www.khamenei.ir
۵. حسینی خامنه‌ای، سیدعلی، بیانیه گام دوم انقلاب خطاب به ملت ایران، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲.
۶. دلاور، علی (۱۳۸۸)، *روش تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی*، تهران: بی‌نا.
۷. شمسایی‌نیا، رامین (۱۳۹۲). *تحلیل گفتمان خبرگزاری‌ها و پایگاه‌های خبری داخلی درباره مناظره‌های انتخاباتی رسانه ملی (۱۳۹۲-۱۳۸۸)*. *فصلنامه مطالعات انتخابات*، سال ۲، شماره ۴، تابستان ۱۳۹۲.
۸. فرکلاف، نورمن (۱۳۷۹). *تحلیل انتقادی گفتمان*. ترجمه فاطمه شایسته پیران و دیگران، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.
۹. ملکی، محمدحسن (۱۳۸۹). *تدوین و ارزیابی استراتژی‌های سازمانی با به کارگیری مدل‌های SWOT و فرایند تحلیل شبکه‌ای ANP*. *مدیریت فرهنگ سازمانی*، سال ۸، شماره ۲۱.
10. Stewart, R. Moamed, S. Daet, R. (2002). Strategic implementation of IT/IS projects in construction: A case study. *Automation in construction*.